Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

4 октомври 2024 година*

„Преюдициално запитване — Гражданство на Съюза — Членове 20 и 21 ДФЕС — Членове 7 и 45 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на свободно движение и на свободно пребиваване на територията на държавите членки — Гражданин на Съюза, който законно е променил собственото си име и половата си идентичност, упражнявайки това право, докато пребивава в друга държава членка — Задължение за държавата членка по произход да признае и да впише в акта за раждане тази промяна на собственото име и на половата идентичност — Национална правна уредба, която не допуска такова признаване и вписване и принуждава заинтересованото лице да започне ново съдебно производство за промяна на половата си идентичност в държавата членка по произход — Значение на оттеглянето на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз“

По дело C-4/23 [Mirin] [i]

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Judecătoria Sectorului 6 București (Първоинстанционен съд на 6-а община на Букурещ, Румъния) с акт от 11 август 2022 г., постъпил в Съда на 3 януари 2023 г., в рамките на производство по дело

M.-A. A.

срещу

Direcția de Evidență a Persoanelor Cluj, Serviciul stare civilă,

Direcția pentru Evidența Persoanelor şi Administrarea Bazelor de Date din Ministerul Afacerilor Interne,

Municipiul Cluj-Napoca,

при участието на:

Asociația Accept,

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării,

СЪДЪТ (голям състав),

* Език на производството: румънски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

състоящ се от: K. Lenaerts (докладчик), председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, Ал. Арабаджиев, A. Prechal, K. Jürimäe, T. von Danwitz и O. Spineanu-Matei, председатели на състави, J.-C. Bonichot, S. Rodin, I. Jarukaitis, A. Kumin, M. L. Arastey Sahún и M. Gavalec, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: R. Șereș, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 23 януари 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за M.-A. A., от R.-I. Ionescu, avocată,

– за Municipiul Cluj-Napoca, от E. Boc, R. Lăpușan, A. Roman, A. Roșca и A. Rus, в качеството на представители,

– за Asociația Accept, от A.-M. Baltac, юридически съветник, и R.-I. Ionescu, avocată,

– за румънското правителство, от E. Gane и O.-C. Ichim, в качеството на представители,

– за германското правителство, от J. Möller и R. Kanitz, в качеството на представители,

– за гръцкото правителство, от T. Papadopoulou, в качеството на представител,

– за унгарското правителство, от Zs. Biró-Tóth и M. Z. Fehér, в качеството на представители,

– за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman и C. S. Schillemans, в качеството на представители,

– за полското правителство, от B. Majczyna, E. Borawska Kędzierska и A. Siwek-Ślusarek, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от A. Biolan, H. Krämer и E. Montaguti, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 7 май 2024 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2 ДЕС, на членове 18, 20 и 21 ДФЕС, както и на членове 1, 7, 20, 21 и 45 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между M.-A. A, румънски гражданин, и Direcția de Evidență a Persoanelor Cluj, Serviciul stare civilă (Служба за гражданско състояние към дирекция „Гражданска регистрация“ в Клуж, Румъния), Direcția pentru evidența persoanelor și Administrarea Bazelor de Date din Ministerul Afacerilor Interne (Дирекция „Гражданска регистрация и администриране на бази данни“ към Министерство на вътрешните работи, Румъния) и Municipiul Cluj-Napoca (Община Клуж-Напока, Румъния) относно признаването и вписването в румънския акт за раждане на M.-A. A. на законно извършената в Обединеното кралство промяна на собственото име и на половата идентичност.

Правна уредба

Правото на Съюза

Договорът за ЕС и Договорът за функционирането на ЕС

3 Съгласно член 2 ДЕС:

„Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете“.

4 Член 18, първа алинея ДФЕС гласи:

„В обхвата на приложение на Договорите и без да се засягат специалните разпоредби, съдържащи се в него, се забранява всякаква дискриминация на основание гражданство“.

5 Съгласно член 20 ДФЕС:

„1. Създава се гражданство на Съюза. Всяко лице, което притежава гражданство на държава членка, е гражданин на Съюза. Гражданството на Съюза се добавя към, а не замества националното гражданство.

2. Гражданите на Съюза се ползват с правата и имат задълженията, предвидени от Договорите. Те имат, inter alia:

а) правото да се движат и пребивават свободно на територията на държавите членки;

[…]

Тези права се упражняват при условията и в границите, определени от Договорите и от мерките, приети по тяхното прилагане“.

6 Член 21, параграф 1 ДФЕС гласи:

„Всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договорите, и на мерките, приети за тяхното осъществяване“.

Хартата

7 Член 1 от Хартата, озаглавен „Човешко достойнство“, предвижда:

„Човешкото достойнство е ненакърнимо. То трябва да се зачита и защитава“.

8 Член 7 от Хартата, озаглавен „Зачитане на личния и семейния живот“, гласи:

„Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения“.

9 Член 20 от Хартата, озаглавен „Равенство пред закона“, гласи:

„Всички хора са равни пред закона“.

10 Член 21 от Хартата, озаглавен „Недискриминация“, предвижда в параграф 1:

„Забранена е всяка форма на дискриминация, основана по-специално на пол, раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политически или други мнения, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация“.

11 Член 45 от Хартата, озаглавен „Свободно движение и пребиваване“, гласи:

„1. Всеки гражданин на Съюза има право свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки.

2. В съответствие с Договорите правото на свободно движение и пребиваване може да се предоставя на гражданите на трети страни, които пребивават законно на територията на държава членка“.

Споразумението за оттегляне

12 Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ОВ L 29, 2020 г., стр. 7), прието на 17 октомври 2019 г. и влязло в сила на 1 февруари 2020 г. (наричано по-нататък „Споразумението за оттегляне“), е одобрено от името на Съюза и на Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) с Решение (ЕС) 2020/135 на Съвета от 30 януари 2020 г. (ОВ L 29, 2020 г., стр. 1).

13 Четвърта, шеста и осма алинея от преамбюла на това споразумение гласят:

„КАТО ПРИПОМНЯТ, че съгласно член 50 [ДЕС] във връзка с член 106a [АЕ] и при спазване на реда и условията, определени в настоящото споразумение, правото на Съюза и на Евратом в своята цялост престава да се прилага спрямо Обединеното кралство от датата на влизане в сила на настоящото споразумение,

[…]

КАТО ПРИЗНАВАТ, че е необходимо да се осигури реципрочна защита на гражданите на Съюза и гражданите на Обединеното кралство, както и на съответните членове на техните семейства, когато те са упражнили правото си на свободно движение преди определената в настоящото споразумение дата, и да се гарантира, че правата им по настоящото споразумение могат да бъдат упражнени и се основават на принципа на недискриминация; […]

[…]

КАТО ИМАТ ПРЕДВИД, че е в интерес както на Съюза, така и на Обединеното кралство да се определи преходен период или период на изпълнение, през който […] правото на Съюза, включително международните споразумения, да се прилага за и във Обединеното кралство, и като общо правило, със същото действие както по отношение на държавите членки, за да се избегнат смущения в периода, през който споразумението (споразуменията) относно бъдещите отношения ще бъде (бъдат) договорено(и)“.

14 Член 126 от посоченото споразумение, озаглавен „Преходен период“, предвижда:

„Определя се преходен период или период на изпълнение, който започва да тече от датата на влизане в сила на настоящото споразумение и приключва на 31 декември 2020 г.“.

15 Член 127 от същото споразумение, озаглавен „Обхват на прехода“, гласи:

„1. Освен ако в настоящото споразумение не е предвидено друго, по време на преходния период правото на Съюза е приложимо по отношение на и в Обединеното кралство.

[…]

3. По време на преходния период правото на Съюза, приложимо съгласно параграф 1, поражда по отношение на Обединеното кралство и в него същите правни последици като тези, които поражда в Съюза и неговите държави членки, и се тълкува и прилага в съответствие със същите методи и общи принципи като тези, приложими в Съюза.

[…]

6. Освен ако в настоящото споразумение не е предвидено друго, по време на преходния период всяко позоваване на държавите членки в правото на Съюза, приложимо съгласно параграф 1, включително както то е въведено и приложено от държавите членки, се разбира като включващо Обединеното кралство.

[…]“.

16 На основание член 185 от Споразумението за оттегляне същото влиза в сила на 1 февруари 2020 г.

Румънското право

17 Член 9 от Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă (Закон № 119/1996 за актовете за гражданско състояние) от 16 октомври 1996 г., повторно обнародван (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 339 от 18 май 2012 г.), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Закон № 119/1996“), гласи:

„В случай че длъжностно лице по гражданско състояние или служител, изпълняващ тези функции, откаже да състави документ или да отрази вписване, което е от неговата компетентност, неудовлетвореното лице може да предяви иск пред компетентния съд в съответствие със закона“.

18 Член 41, параграфи 1—3 от този закон гласи:

„1. Актовете за гражданско състояние на румънски граждани, съставени от чуждестранни органи, имат доказателствена стойност в страната само ако са вписани в румънските регистри за гражданското състояние.

2. Румънският гражданин е длъжен в срок от шест месеца, считано от регистрирането на акта или на събитието по гражданско състояние пред чуждестранните органи или от датата на придобиване/възстановяване на румънско гражданство, да поиска препис на удостоверенията/извлеченията за гражданско състояние от местната публична служба на регистъра на лицата или от кметството на компетентната териториална административна единица или от дипломатическите представителства или консулските служби на Румъния.

3. Преписът от удостоверенията/извлеченията/многоезичните извлечения от документи за гражданско състояние се издава в чужбина със съгласието на ръководителите на дипломатическите представителства или консулските служби, а в страната — със съгласието на кмета на териториалната административна единица по местоживеене/последно местоживеене в Румъния на титуляря или на заявителя, в зависимост от случая, и след одобрение от ръководителя на окръжната публична служба на регистъра на лицата/местната публична служба на регистъра на лицата в сектор Букурещ, като се посочват причините за отказа“.

19 Съгласно член 43 от посочения закон:

„В актовете за раждане, а при необходимост и в актовете за брак или смърт, се отразяват вписвания относно настъпилите промени в гражданското състояние на лицето в следните случаи:

[…]

f) смяна на името;

[…]

i) смяна на пола след окончателно съдебно решение.

[…]“.

20 Член 57, параграф 1 от същия закон предвижда:

„Заличавания, допълнения или изменения на актовете за гражданско състояние и съдържащата се в тях информация може да се извършват само по силата на окончателно съдебно решение“.

21 Член 4, параграф 2 от Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice (Постановление № 41/2003 на Министерския съвет относно придобиването и промяната по административен ред на собствено и фамилно име на физическите лица) от 30 януари 2003 г. (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 68 от 2 февруари 2003 г.) гласи:

„Исканията за промяна на името се считат за основателни в следните случаи:

[…]

l) когато лицето е получило одобрение за промяна на пола чрез съдебно решение, което е окончателно и не подлежи на отмяна, и е поискало да носи съответното за пола име, представяйки официален медицински документ, в който се посочва неговият пол;

[…]“.

22 Член 131, параграф 2 от Metodologie cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă (Методология за еднаквото прилагане на разпоредбите в областта на гражданското състояние), одобрена с Hotărârea Guvernului nr. 64/2011 (Решение № 64/2011 на Министерския съвет) от 26 януари 2011 г. (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 151 от 2 март 2011 г.), гласи:

„[Личният идентификационен номер] се определя въз основа на данните, съдържащи се в акта за раждане относно пола и датата на раждане“.

23 Съгласно член 19, параграф 1, буква i) от Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români (Извънредно постановление № 97/2005 на Министерския съвет относно регистъра на лицата, местоживеенето, пребиваването и документите за самоличност на румънските граждани) от 14 юли 2005 г., публикувано повторно (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 719 от 12 октомври 2011 г.), при промяна на пола обществената служба, отговаряща за гражданската регистрация, издава нов документ за самоличност.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

24 M.-A. A. е лице, родено на 24 август 1992 г. в Клуж Напока, județul Cluj (департамент Клуж, Румъния), и при раждането си е регистрирано като лице от женски пол. В румънския акт за раждане е записано женско собствено име, лицето е идентифицирано като лице от женски пол и му е предоставен личен идентификационен номер, който също го идентифицира като лице от женски пол.

25 След като през 2008 г. се премества с родителите си в Обединеното кралство, на 21 април 2016 г. M.-A. A. получава и британско гражданство по натурализация.

26 На 27 февруари 2017 г. в Обединеното кралство M.-A. A. променя собственото си име и обръщението пред името си от обръщение към лице от женски пол на обръщение към лице от мъжки пол съгласно процедурата „Deed Poll“, която позволява на британските граждани да променят името си — собственото или фамилно — само с подаване на декларация. Впоследствие M.-A. A. променя редица официални документи, издадени от британските власти, а именно свидетелството си за управление на моторно превозно средство и паспорта си, които са издадени на новото име.

27 На 29 юни 2020 г. M.-A. A. получава в Обединеното кралство Gender Identity Certificate (удостоверение за полова идентичност) — акт, който потвърждава мъжката му полова идентичност.

28 През май 2021 г. въз основа на декларацията, направена в рамките на производство „Deed Poll“, и на удостоверението за полова идентичност M.-A. A. иска от службата за гражданско състояние към дирекция „Гражданска регистрация“ в Клуж да впише в акта му за раждане промяната на собственото му име, на пола и на личния идентификационен номер, така че да съответстват на лице от мъжки пол, както и да му издаде ново удостоверение за раждане, което да съдържа тези нови данни.

29 С решение от 21 юни 2021 г. румънските власти отхвърлят искането на M.-A. A. по-специално с мотива, че съгласно член 43, буква i) от Закон № 119/1996 във връзка с член 4, параграф 2, буква l) от Постановление № 41/2003 на Министерския съвет смяната на половата идентичност на дадено лице може да бъде вписана в акта му за раждане само когато е одобрена с окончателно съдебно решение.

30 На 14 септември 2021 г. M.-A. A. предявява иск пред запитващата юрисдикция, Judecătoria Sectorului 6 Bucureвидимо ti (Първоинстанционен съд на 6-а община на Букурещ, Румъния), срещу службата за гражданско състояние към дирекция „Гражданска регистрация“ в Клуж, дирекция „Гражданска регистрация и администриране на бази данни“ към Министерство на вътрешните работи и община Клуж-Напока с искане тези органи да бъдат осъдени да впишат в акта му за раждане промяната на собственото му име, на пола и на личния идентификационен номер, така че да съответстват на лице от мъжкия пол, както и да му издадат ново удостоверение за раждане, което да съдържа тези нови данни.

31 По-конкретно M.-A. A. иска от запитващата юрисдикция да разпореди на посочените органи — в пряко приложение на правото на Съюза, и по-специално на правото на всеки гражданин на Съюза свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки — да приведат в съответствие акта му за раждане със собственото му име и половата му идентичност, придобити законно в Обединеното кралство, за да може да безпрепятствено да упражнява това право, разполагайки с документ за пътуване, който съответства на мъжката му полова идентичност. Според M.-A. A. обстоятелството, че трябва да започне ново съдебно производство в Румъния, за да бъде одобрена промяната на половата му идентичност, го излага на риск от постановяване на решение, противоположно на взетото от органите на Обединеното кралство. Освен това в решението си от 19 януари 2021 г., X и Y с/у Румъния (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516), Европейският съд по правата на човека е приел, че посоченото производство не е ясно и предвидимо.

32 Запитващата юрисдикция счита, че основателността на претенциите на M.-A. A. и съответно разрешаването на спора в главното производство зависят от тълкуването на разпоредби от правото на Съюза, и по-специално на член 2 ДЕС, на членове 18, 20 и 21 ДФЕС и на членове 1, 7, 20, 21 и 45 от Хартата. По-конкретно тя иска да се установи дали статутът на гражданин на Съюза и правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки допускат национална правна уредба, която задължава заинтересованото лице да започне ново производство за промяна на половата идентичност пред националните юрисдикции, при положение че то вече е приключило успешно такова производство в друга държава членка, на която също е гражданин.

33 Запитващата юрисдикция се позовава на релевантната практика на Съда в тази област, и по-специално на решения от 2 октомври 2003 г., Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), от 14 октомври 2008 г., Grunkin и Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), от 8 юни 2017 г., Freitag (C-541/15, EU:C:2017:432), и от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“ (C-490/20, EU:C:2021:1008), но същевременно счита, че отговорът на този въпрос не произтича от тази съдебна практика с необходимата яснота.

34 Освен това, ако отговорът на посочения въпрос е утвърдителен, тази юрисдикция иска да се установи и какво е значението за разрешаването на спора в главното производство на оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза. Тя отбелязва по-специално, че в случая производството за промяна на половата идентичност е започнало в Обединеното кралство преди оттеглянето на тази държава от Съюза, но е приключило след оттеглянето по време на преходния период. Ето защо според нея следва да се определи дали при тези обстоятелства Румъния е длъжна да признае правните последици от проведеното в Обединеното кралство производство за промяна на половата идентичност.

35 При тези обстоятелства Judecătoria Sectorului 6 București (Първоинстанционен съд на 6-а община на Букурещ) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Възпрепятства ли фактът, че член 43, буква i) и член 57 от [Закон № 119/1996] не признават промените в актовете за гражданско състояние, свързани с пола и собственото име, направени от транссексуален мъж с двойно гражданство (румънско и на друга държава членка) в друга държава членка чрез законова процедура за признаване на пола, и изисква от румънския гражданин да проведе изцяло отделно съдебно производство в Румъния срещу местната служба по гражданско състояние и публичния регистър, за което производство Европейският съд по правата на човека е постановил, че не е ясно и предвидимо (дело X и Y срещу Румъния; жалби № 2145/16 и № 20607/16 от 19 януари 2021 г.), и което може да доведе до решение, противоположно на взетото от другата държава членка, упражняването на правото на гражданство на Съюза (член 20 от Договора за функционирането на Европейския съюз) и/или на правото на свободно движение и пребиваване на гражданите на Съюза (член 21 [ДФЕС] и член 45 от [Хартата] в условия на достойнство, равенство пред закона и недискриминация (член 2 [ДЕС], член 18 [ДФЕС] и членове 1, 20 и 21 от [Хартата], като същевременно се зачита правото на личен и семеен живот (член 7 от [Хартата])?

2) Оказва ли излизането на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз влияние върху отговора на горния въпрос, по-специално i) когато процедурата за промяна на гражданското състояние е започнала преди Брекзит (оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз) и е приключила по време

на преходния период, и ii) поради последиците от Брекзит (оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз) дадено лице може да се възползва от правата на европейско гражданство, включително от правото на свободно движение и пребиваване, само въз основа на румънските документи за самоличност или за пътуване, в които същото фигурира като лице от женски пол и име, за разлика от вече законно признатата полова идентичност?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

36 Румънското правителство счита, че преюдициалното запитване е недопустимо, тъй като M.-A. A. е сезирал компетентните румънски органи с искането си за вписване в румънския му акт за раждане на законно извършената в Обединеното кралство през 2017 г. и 2020 г. промяна на собственото му име и на половата му идентичност едва през май 2021 г., тоест след края на преходния период, който в съответствие с член 126 от Споразумението за оттегляне е фиксиран на 31 декември 2020 г.

37 Така според румънското правителство към датата на сезиране на тези органи Обединеното кралство е имало качеството на трета държава по отношение на Съюза, поради което гражданите на Съюза и гражданите на Обединеното кралство вече не са могли да се позовават на правата си по Споразумението за оттегляне. Като се позовава на решение от 12 май 2011 г., Runevič-Vardyn и Wardyn (C-391/09, EU:C:2011:291, т. 55 и 56), в което Съдът констатира, че разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза се прилагат към настоящите последици от фактическо положение, възникнало преди присъединяването на държава членка към Съюза, румънското правителство изтъква, че след оттеглянето на държава членка тези разпоредби вече не могат да се прилагат mutatis mutandis към настоящите последици от фактически положения, възникнали, когато тази държава все още е била член на Съюза. Следователно в случая ставало въпрос за изцяло вътрешно положение.

38 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като отправените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 15 юли 2021 г., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 54 и цитираната съдебна практика).

39 Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 15 юли 2021 г., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 55 и цитираната съдебна практика).

40 В настоящия случай запитващата юрисдикция иска от Съда да тълкува по-специално разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза, сред които член 21, параграф 1 ДФЕС, в контекста на дело, при което лице, което е гражданин на Румъния, където е родено, и на Обединеното кралство, където пребивава от 2008 г., иска от компетентните румънски органи да актуализират удостоверението му за раждане, за да съответства на новото му собствено име и новата му полова идентичност, които са законно придобити в Обединеното кралство преди края на преходния период, а именно 31 декември 2020 г.

41 В това отношение, на първо място, трябва да се отбележи, че всеки гражданин на държава членка, който в качеството си на гражданин на Съюза е упражнил свободата си да се движи и да пребивава в държава членка, различна от неговата държава членка по произход, може да се позовава на свързаните с това качество права, и по-специално на предвидените в член 21, параграф 1 ДФЕС, включително — в съответните случаи — пред своята държава членка по произход (решение от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, C-490/20, EU:C:2021:1008, т. 42 и цитираната съдебна практика).

42 В случая промените в гражданското състояние на M.-A. A. са настъпили в Обединеното кралство, като по отношение на промяната на собственото име това е станало, когато тази държава все още е била държава — членка на Съюза, а по отношение на промяната на половата идентичност — през преходния период.

43 На второ място, макар че на 1 февруари 2020 г., датата, на която влиза в сила Споразумението за оттегляне, Обединеното кралство се оттегля от Съюза и по този начин става трета държава, в член 126 от това споразумение се предвижда преходен период между датата на влизане в сила на посоченото споразумение, а именно 1 февруари 2020 г., и 31 декември 2020 г. Съгласно член 127, параграф 6 от същото споразумение през този период Обединеното кралство трябва да се счита — по-специално за целите на правилата относно гражданството на Съюза и свободното движение на хора — за „държава членка“, а не за трета държава, тъй като член 127, параграф 1 от споразумението уточнява, че правото на Съюза е приложимо по отношение на Обединеното кралство през преходния период (вж. в този смисъл решения от 15 юли 2021 г., The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, т. 47 и 48, и от 14 март 2024 г., Комисия/Обединено кралство (Решение на Върховния съд), C-516/22, EU:C:2024:231, т. 53).

44 При това положение, както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 44—46 от заключението си, доколкото в качеството си на гражданин на Съюза иска в неговата държава членка по произход да бъде призната промяната на собственото му име и на половата му идентичност, извършена при упражняването на свободата на движение и пребиваване в Обединеното кралство съответно преди оттеглянето на тази държава членка от Съюза и преди края на преходния период, M.-A. A. може да се позовава по отношение на тази държава членка по произход на свързаните с това качество права, и по-специално на правата, предвидени в членове 20 и 21 ДФЕС, включително след края на този период.

45 Следователно разглежданото в главното производство положение не може да се приравни на чисто вътрешно положение само поради това че M.-A. A. е сезирал след 31 декември 2020 г. — датата, определена в Споразумението за оттегляне за край на преходния период — компетентните румънски органи с искане в акта му за раждане да бъде вписана промяната на собственото му име и на половата му идентичност.

46 Ето защо настоящото преюдициално запитване е допустимо.

По преюдициалните въпроси

47 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 20 ДФЕС и член 21, параграф 1 ДФЕС във връзка с членове 7 и 45 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на държава членка, която не позволява в акта за раждане на гражданин на тази държава членка да бъде призната и вписана промяна на собственото му име и на половата му идентичност, законно извършена в друга държава членка при упражняване на свободата на движение и пребиваване, в резултат на което този гражданин е принуден да започне ново съдебно производство за промяна на половата идентичност в първата държава членка, в което не се отчита вече законно извършената в другата държава членка промяна.

48 Запитващата юрисдикция иска също така да се установи дали за отговора на този въпрос има значение фактът, че държавата, в която законно е извършена промяната на собственото име и на половата идентичност, в случая Обединеното кралство, вече не е държава — членка на Съюза.

49 Що се отнася до последния въпрос, в самото начало следва да се отбележи, че от изложените в точки 41—45 от настоящото решение съображения относно допустимостта на преюдициалното запитване следва, че обстоятелството, че Обединеното кралство вече не е държава — членка на Съюза, е без значение за отговора, който следва да се даде на първия преюдициален въпрос, тъй като положението на М.-А. А. попада в приложното поле на член 20 ДФЕС и на член 21, параграф 1 ДФЕС.

50 При тези обстоятелства следва да се припомни, че като румънски гражданин М.-А. А. разполага със статута на гражданин на Съюза по силата на член 20, параграф 1 ДФЕС.

51 Съгласно постоянната практика на Съда статутът на гражданин на Съюза е предвиден да бъде основният статут на гражданите на държавите членки (решения от 5 юни 2018 г., Coman и др., C-673/16, EU:C:2018:385, т. 30, и от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, C-490/20, EU:C:2021:1008, т. 41 и цитираната съдебна практика).

52 Член 20, параграф 2 ДФЕС, както и членове 21 и 22 ДФЕС свързват статута на гражданин на Съюза с редица права. Съгласно член 20, параграф 2, буква а) ДФЕС и член 21, параграф 1 ДФЕС гражданството на Съюза дава по-специално на всеки гражданин на Съюза основно и лично право свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договора за функционирането на ЕС, и на мерките, взети за прилагането им (решение от 9 юни 2022 г., Préfet du Gers и Institut national de la secret et des études économique, C-673/20, EU:C:2022:449, т. 50 и цитираната съдебна практика).

53 Съгласно действащото право на Съюз правилата за гражданското състояние на лицата, към които спадат правилата за промяна на собственото име и на половата идентичност на дадено лице, са от компетентността на държавите членки, а правото на Съюза не засяга тази тяхна компетентност. При упражняването на тази компетентност обаче всички държави членки трябва да спазват правото на Съюза, и по-конкретно разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно признатата на всеки гражданин на Съюза

свобода да се движи и да пребивава на територията на държавите членки, като за целта признаят гражданското състояние на лицата, установено в друга държава членка съгласно правото на последната (вж. в този смисъл решения от 26 юни 2018 г., MB (Промяна на пола и пенсия за осигурителен стаж и възраст), C-451/16, EU:C:2018:492, т. 29, и от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, C-490/20, EU:C:2021:1008, т. 52 и цитирана съдебна практика).

54 В това отношение, що се отнася до отказа на органите на държава членка да признаят името на гражданин на тази държава — който е упражнил правото си на свободно движение и е гражданин и на друга държава членка — както това име е определено в последната държава членка, Съдът е приел, че подобен отказ може да възпрепятства упражняването на уреденото с член 21 ДФЕС право на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки. Всъщност използването на две различни имена за едно и също лице може да доведе до объркване и неудобства, тъй като множество действия от ежедневието, както в публичната, така и в частната сфера, изискват доказване на самоличността (вж. в този смисъл решение от 8 юни 2017 г., Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, т. 36 и 37 и цитираната съдебна практика).

55 Такова затруднение може да възникне и поради отказа на същите органи да признаят промяната на половата идентичност, извършена в съответствие с процедурите, предвидени за тази цел в държавата членка, в която гражданинът на Съюза е упражнил правото си на свободно движение и пребиваване, независимо дали тази промяна е свързана с промяна на собственото име, както в случая, или не. Всъщност подобно на името полът определя самоличността и личния статут на дадено лице. Следователно отказът да се промени и признае половата идентичност, която гражданин на държава членка законно е придобил в друга държава членка, може да причини на този гражданин сериозни неудобства от административен, професионален и частен характер по смисъла на практиката на Съда (вж. в този смисъл решение от 2 юни 2016 г., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, т. 38 и цитираната съдебна практика).

56 Следователно за гражданин на Съюза, който като ищеца в главното производство е упражнил правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка и който по време на пребиваването си в последната е променил собственото си име и половата си идентичност в съответствие с процедурите, предвидени за тази цел в тази друга държава членка, съществува конкретна опасност — поради факта че носи различни собствени имена и има две различни полови идентичности — да се окаже принуден да разсейва съмнения относно самоличността си, както и относно автентичността на документите, които представя, или истинността на съдържащите се в тях данни, което е обстоятелство, което може да възпрепятства упражняването на произтичащото от член 21 ДФЕС право.

57 Следователно отказът на компетентните органи по гражданското състояние на дадена държава членка да признаят и вписат в регистрите за гражданско състояние, и по-специално в акта за раждане на гражданин на тази държава членка законно извършената в друга държава членка промяна на собственото име и на половата идентичност, който се основава на национална правна уредба, която не допуска подобно признаване и вписване, в резултат на което заинтересованото лице е принудено да започне ново съдебно производство за промяна на половата идентичност в първата държава членка, в което не се отчита вече законно извършената в тази друга държава членка промяна, може да ограничи упражняването на правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки.

58 Такова ограничение трябва да се констатира и по отношение на правото, закрепено в член 45, параграф 1 от Хартата. Всъщност това право съответства на правото, гарантирано в член 20, параграф 2, първа алинея, буква а) ДФЕС и което съгласно член 20, параграф 2, втора алинея ДФЕС и член 52, параграф 2 от Хартата се упражнява при условията и в границите, предвидени с Договорите, и от мерките, приети по тяхното прилагане. Поради това всяко необосновано ограничение на правата, предвидени в член 21, параграф 1 ДФЕС, непременно би било в разрез с член 45, параграф 1 от Хартата, доколкото предвиденото в Хартата право на всеки гражданин на Съюза свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки отразява правото, предоставено с член 21, параграф 1 ДФЕС (решение от 22 февруари 2024 г., Direcția pentru Evidența Persoanelor şi Administrarea Bazelor de Date, C-491/21, EU:C:2024:143, т. 49 и 50).

59 Съгласно постоянната съдебна практика национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която може да ограничи упражняването на това право, закрепено в член 21 ДФЕС, може да бъде обоснована само ако се основава на обективни съображения и е пропорционална на легитимно преследваната от националното право цел (решение от 2 юни 2016 г., Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401, т. 48 и цитираната съдебна практика).

60 В този контекст следва да се припомни също, че съгласно постоянната съдебна практика национална правна уредба, която не допуска транссексуално лице, ако не е призната новата полова идентичност, да изпълни изискване, което следва да се изпълни, за да се ползва от право, защитено от правото на Съюза, по принцип трябва да се счита за несъвместима с изискванията на правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 27 април 2006 г., Richards, C-423/04, EU:C:2006:256, т. 31 и цитираната съдебна практика).

61 В случая нито запитващата юрисдикция, нито румънското правителство дават информация относно целите, преследвани с разглежданата в главното производство национална правна уредба, която не позволява признаването и вписването в акта за раждане на законно извършената в друга държава членка промяна на собственото име и на половата идентичност и по този начин принуждава заинтересованото лице да започне ново производство за промяна на половата идентичност пред националните съдилища, в което не се отчита вече законно извършената в другата държава членка промяна.

62 Освен това, дори да се предположи, че тази национална правна уредба преследва легитимна цел, при всички положения тя може да се счита за оправдана само ако е в съответствие с основните права, гарантирани в Хартата, за чието спазване следи Съдът (решение от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, C-490/20, EU:C:2021:1008, т. 58 и цитираната съдебна практика), и по-специално с правото на зачитане на личния живот, закрепено в член 7 от Хартата.

63 В това отношение, както следва от разясненията относно Хартата на основните права (ОВ C 303, 2007 г., стр. 17), в съответствие с член 52, параграф 3 от Хартата правата, гарантирани в член 7 от нея, имат същия смисъл и обхват като правата, гарантирани в член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“) (решение от 14 декември 2021 г., Столична община, район „Панчарево“, C-490/20, EU:C:2021:1008, т. 60), като последната разпоредба представлява минимален праг на защита (вж. по аналогия решение от 29 юли 2024 г., Alchaster, C-202/24, EU:C:2024:649, т. 92 и цитираната съдебна практика).

64 В съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека член 8 от ЕКПЧ защитава сексуалната идентичност на дадено лице като съставна част и един от най-интимните аспекти на личния му живот. Така тази разпоредба обхваща правото на всеки да определя детайлите на своята идентичност като човешко същество, което включва правото на транссексуалните лица на личностна реализация и на физическа и морална неприкосновеност, както и на зачитане и признаване на тяхната сексуална идентичност (ЕСПЧ, решение от 11 юли 2002 г., Christine Goodwin с/у Обединено кралство, CE:ECHR:2002:0711JUD002895795, § 77, 78 и 90, ЕСПЧ решение от 12 юни 2003 г., Van Kück с/у Германия, CE:ECHR:2003:0612JUD003596897, § 69—75 и 82, както и ЕСПЧ решение от 19 януари 2021 г., X и Y с/у Румъния, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 147 и 165).

65 За тази цел член 8 налага на държавите, освен отрицателни задължения, които имат за цел да предпазят транссексуалните лица от произволна намеса от страна на публичните органи, и позитивни задължения, което предполага и въвеждането на ефикасни и достъпни производства, гарантиращи ефективното зачитане на правото на тези лица на сексуална идентичност. Освен това предвид особеното значение на това право държавите разполагат само с ограничена свобода на преценка в тази област (ЕСПЧ, решение от 19 януари 2021 г., X и Y с/у Румъния, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 146—148 и цитираната съдебна практика, и ЕСПЧ, решение от 1 декември 2022 г., A.D. и др. с/у Грузия, CE:ECHR:2022:1201JUD005786417, § 71).

66 Така от практиката на Европейския съд по правата на човека следва, че по силата на посочения член 8 държавите са длъжни да предвидят ясна и предвидима процедура за правно признаване на половата идентичност, която позволява промяна на пола, а следователно и на името и на личния идентификационен номер, в официалните документи по бърз, прозрачен и достъпен начин (ЕСПЧ, решение от 19 януари 2021 г., X и Y с/у Румъния, CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 168).

67 В решение от 19 януари 2021 г., X и Y с/у Румъния (CE:ECHR:2021:0119JUD000214516, § 157 и 168), Европейският съд по правата на човека обаче констатира, че производството, предвидено в разглежданата в главното производство национална правна уредба, трябва да се счита за несъвместимо с член 8 от ЕКПЧ, тъй като не отговаря на наложените с тази разпоредба изисквания за разглеждането на искане за промяна на половата идентичност, подадено за първи път пред национална юрисдикция.

68 Тази процедура не може да представлява и ефективно средство, позволяващо на гражданин на Съюза, който по време на пребиваването си в друга държава членка и следователно при упражняване на гарантираното в член 21 ДФЕС и в член 45 от Хартата право вече законно е променил собственото си име и половата си идентичност в съответствие с предвидените за тази цел производства в другата държава членка, надлежно да се позове на правата си, които са му предоставени с тези членове, тълкувани в светлината на член 7 от Хартата, още повече че това производство излага посочения гражданин на риск да доведе до различен резултат от постановения от органите на държавата членка, които законно са променили собственото име и половата идентичност.

69 Всъщност съгласно трайната съдебна практика, за да може национална правна уредба като тази относно вписването в регистрите на гражданското състояние на промяна на собственото име и на половата идентичност да се счита за съвместима с правото на Съюза, е необходимо разпоредбите или вътрешното производство за подаване на искане за такова вписване, да не правят невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата,

предоставени с член 21 ДФЕС, и по-специално на правото на признаване на тази промяна. Упражняването на това право обаче може да бъде поставено под въпрос при упражняване на свободата на преценка, с която разполагат компетентните органи в рамките на производството за признаване и вписване на собствено име и на полова идентичност и която се прилага към лицата, които законно са променили собствено си име и половата си идентичност в друга държава членка. Наличието на такова право на преценка може да доведе до използване на две различни имена и на два различни пола за едно и също лице за доказване на неговата самоличност, както и до „сериозни неудобства“ от административен, професионален и частен характер, както бе посочено в точки 54 и 55 от настоящото решение.

70 Поради това национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която не позволява вписване на законно придобитите в друга държава членка собствено име и полова идентичност и която задължава заинтересованото лице да започне ново съдебно производство за промяна на половата идентичност в държавата членка по произход, в което не се отчита фактът, че гражданинът на Съюза вече законно е променил собственото си име и половата си идентичност в държавата членка по пребиваването си и е спазил предвидените за тази цел производства в последната държава, нарушава изискванията, произтичащи от член 21 ДФЕС.

71 С оглед на гореизложените съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 20 ДФЕС и член 21, параграф 1 ДФЕС във връзка с членове 7 и 45 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на държава членка, която не позволява в акта за раждане на гражданин на тази държава членка да бъде призната и вписана промяна на собственото му име и на половата му идентичност, законно извършена в друга държава членка при упражняване на свободата на движение и пребиваване, в резултат на което този гражданин е принуден да започне ново съдебно производство за промяна на половата идентичност в първата държава членка, в което не се отчита вече законно извършената в другата държава членка промяна. В това отношение е без значение обстоятелството, че искането за признаване и вписване на промяната на собственото име и на половата идентичност е подадено в първата държава членка на дата, към която оттеглянето от Съюза на другата държава членка вече е било осъществено.

По съдебните разноски

72 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 20 ДФЕС и член 21, параграф 1 ДФЕС във връзка с членове 7 и 45 от Хартата на основните права на Европейския съюз,

трябва да се тълкуват в смисъл, че

не допускат правна уредба на държава членка, която не позволява в акта за раждане на гражданин на тази държава членка да бъде призната и вписана промяна на собственото му име и на половата му идентичност, законно извършена в друга държава членка при упражняване на свободата на движение и пребиваване, в резултат на което този гражданин е принуден да започне ново съдебно производство за промяна на половата идентичност в първата държава членка, в което не се отчита вече законно извършената в другата държава членка промяна.

В това отношение е без значение обстоятелството, че искането за признаване и вписване на промяната на собственото име и на половата идентичност е подадено в първата държава членка на дата, към която оттеглянето от Съюза на другата държава членка вече е било осъществено.

Подписи